

УДК 636.7:636.084(477.42)

Мамченко В. Ю.

кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри годівлі, розведення тварин та збереження біорізноманіття,
Заклад вищої освіти «Поліський національний університет»
Житомир, Україна
E-mail: 79mamchenko@gmail.com
ORCID: 0000-0002-7208-6363

Кобернюк В. В.

кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри годівлі, розведення тварин та збереження біорізноманіття,
Заклад вищої освіти «Поліський національний університет»
Житомир, Україна
E-mail: kobernukvera@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7037-8269

Трохименко В. З.

кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри технології переробки та якості продукції тваринництва,
Заклад вищої освіти «Поліський національний університет»
Житомир, Україна
E-mail: trohimenkovita@ukr.net
ORCID: 0000-0002-1763-3141

Ковальчук Т. І.

кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри технології переробки та якості продукції тваринництва,
Заклад вищої освіти «Поліський національний університет»
Житомир, Україна
E-mail: tanyana72@ukr.net
ORCID: 0000-0002-8682-3280

Лавринюк О. О.

кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри годівлі, розведення тварин та збереження біорізноманіття,
Заклад вищої освіти «Поліський національний університет»
Житомир, Україна
E-mail: Oksana_lavren@ukr.net
ORCID: 0000-0003-3145-3689

ТЕХНІКА ГОДІВЛІ СОБАК В УМОВАХ НАВЧАЛЬНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ КІНОЛОГІЇ

Анотація

В статті проаналізовано режим та техніку годівлі собак в умовах навчальної лабораторії кінології з урахуванням економічної ефективності.

В раціоні собак повинні бути корми з високим вмістом білків, жирів, вуглеводів, мінеральних речовин та вітамінів. При змінні м'яса на субпродукти в раціоні кількість їх збільшується на 40-55% відповідно калорійності. М'ясо можна замінити такою ж кількістю риби.

При аналізі раціону для собак у період виконання службових обов'язків, було відмічено, що у надлишку знаходяться наступні показники: обмінна енергія (+560 кДж), жир (+52,2 г), не вистачає легкоперетравних вуглеводів (-53,8 г), а також сирій клітковини (-11,3 г). Усі інші показники знаходяться у нормі. Разова даванка корму складала 1394 грами. У період спокою у раціоні не вистачало енергії 428 кДж, клітковини 7,5 г. У надлишку жир 19,4 г, фосфор 19,8 г та вітамін Д 82 мг. Разова даванка корму складала 1384 грами.

Режим та техніка годівлі собак відповідають загальноприйнятим вимогам. Дорослого собаку в умовах лабораторії годують двічі на день, з інтервалом 11–12 годин. Корм собаці дають після прогулянки. Малорухливих собак годують 1 раз вранці, але краще розділити денний раціон на 2 прийоми їжі. Це допоможе знизити навантаження на шлунково-кишковий тракт.

Цуценят, починаючи з 30 денного віку годують не менше 5–6 разів. У віці 3–4 місяці кратність годівлі зменшують до 3–4 даванок, а 5–6 місяців годують 2–3 рази.

Лактуючих самок годують 4–5 разів на добу, при цьому дотримуються режиму годівлі. Найкраще сук годувати за кілька хвилин після годівлі цуценят.

Також були розраховані витрати у раціонах службових собак за 30 днів за цінами 2023 року з розрахунку на 1 голову.

Отримані дані свідчать, що найбільш витратними з продуктів для собак є м'ясо та риба.

Ключові слова: режим годівлі, техніка годівлі, службові собаки, раціон, утримання собак.

Вступ. Правильно підібраний режим та техніка годівлі собак є необхідною умовою для їх вирощування, найбільш повною реалізацією їх генетичних задатків і інтенсивного використання [1, с. 90–91].

Службові собаки – робочі тварини. Як спортсмени, працівники, власники бізнесу та будь-хто, хто має кар'єру, вони потребують повноцінного харчування, щоб виконувати свою роботу у відмінній формі. Однак деякі люди не звертають уваги на те, чим і як вони годують своїх собак, будь то домашні або службові тварини [2, с. 34–67; 3, с. 34–46].

При проведенні багаточисельних досліджень вітчизняними авторами було встановлено основні фактори, які позитивно впливають на організм та здоров'я собак.

1. Вільний доступ до води. Службові собаки втрачають багато води, щоб охолонути після виконання завдань. Кінологи завжди мають брати з собою портативну миску та пляшку чистої води при прогулянках на вулиці [4, с. 56–79].

2. Залежно від роботи, яку виконують собаки необхідно зробити правильний баланс поживних речовин у раціонах [5, с. 55–64; 6, с. 69–76].

3. Необхідно правильно розділити прийоми їжі залежно від метаболізму собаки. Собаки бувають різних розмірів з різною швидкістю метаболізму. Активні собаки мають швидший метаболізм і вважають за краще їсти середні порції тричі на день. Як правило, собаки їдять двічі на день: один великий прийом їжі вранці та один увечері [7, с. 131–167; 8, с. 11–123].

4. Необхідно змінювати порції їжі залежно від сезону. Взимку, коли прогулянок менше, не слід годувати свого собаку стільки, скільки з весни до осені. Від цього вона тільки набере вагу [9, с. 56–62; 10, с. 62–104; 11, с. 23–39].

5. Необхідно собаку годувати кормом, який підходить для її зубів. Коли собаки старіють, їхні зуби зношуються. Якщо давати службовій собаці з плоскими зубами сухий і хрусткий корм, це спричинить труднощі з прийомом їжі. Тому краще згодовувати вологий та комбінований корм [12, с. 23–58; 13, с. 13–32].

Мета дослідження. Проаналізувати техніку та режим годівлі собак.

Виклад основного матеріалу дослідження. В раціоні собак повинні бути корми з високим вмістом білків, жирів, вуглеводів, мінеральних речовин та вітамінів. При змінній м'яса на субпродукти в раціоні кількість їх збільшується на 40–55 % відповідно калорійності. М'ясо можна замінити такою ж кількістю риби [14, с. 16–21].

У таблиці 1 наведений раціон годівля для службових собак у період виконання службових обов'язків (Німецька та Середньоазіатська вівчарка).

Слід відмітити, що у надлишку знаходяться наступні показники: обмінна енергія (+560 кДж), жир (+52,2 г), не вистачає легкоперетравних вуглеводів (–53,8 г), а також сиров'язковини (–11,3 г). Всі інші показники у нормі. Разова даванка корму 1394 грами.

У таблиці 2 наведений раціон годівлі собак у період спокою, жива маса 28–32 кг, породи Лабрадор та Самоїд.

У раціоні не вистачає енергії – 428 кДж, клітковини – 7,5 г. У надлишку жир – 19,4 г, фосфор – 19,8 г та вітамін Д – 82 мг. Разова даванка корму – 1384 грами.

Собак утримують у вольєрах, кожен з яких складається з 2 приміщень: зимника і вигульного майданчика.

Техніка та режим годівлі дорослих собак. Дорослого собаку в умовах лабораторії годують двічі на день, з інтервалом 11–12 годин. Корм собаці дають після прогулянки. Справа в тому, що на ситий шлунок тварина навряд чи буде активною на вулиці. Адже фізичні навантаження необхідні підтримки оптимальної форми.

Малорухливих собак годують 1 раз вранці, але краще розділити денний раціон на 2 прийоми їжі. Це допоможе знизити навантаження на шлунково-кишковий тракт. У середньому собаці потрібно справляти малу потребу три-чотири рази на добу, а велику – один-два рази. Тому оптимально виводити вигулювати собак до сніданку, після сніданку, до вечері та після вечері. Так тварина уникне дискомфорту і проблем зі здоров'ям.

Якщо собака постійно крутиться біля порожньої миски, то він голодний. У цьому випадку збільшують норму годівлі, аналізують збалансованість раціонів.

Техніка годування цуценят. Щеня має бути з перших днів його появи привчене до спеціально облаштованого місця для годівлі. У нього є дві окремі миски – одна для корму, інша завжди має бути наповнена свіжою питною водою, яку потрібно регулярно міняти. Після кожного прийому їжі її обов'язково очищають від залишків їжі. Миски завжди повинні бути чистими. Годують цуценят одночасно, дотримуючись певного режиму годівлі. При

Таблиця 1. Раціон для годівлі службових собак у період виконання службових обов'язків, жива вага 40–45 кг

Склад раціону	К-ть корму, г	Міститься в раціоні								
		енергія, кДж	білок, г	жир, г	легкоперетравні вуглеводи, г	клітковина, г	Са, г	Р, г	Віт. А, мг	Віт. Д, мг
Норма		9165	203	45	363	24	105,6	88,0	4000	280
м'ясо яловичини 2 категорія	320	1666	60,2	22	-	-	8,8	8,6	2500	12
крупя вівсяна	380	5650	47,2	22,2	270	8,8	11	8,6	420	45
картопля	50	250	1,5	0,1	20,2	1,2	0,6	3,3	-	-
морква	70	100	1,2	0,1	7	1,7	3,9	4,2	420	-
буряк столовий	70	121	1,3	-	11,5	1	2,1	2,7	-	-
риба морська 2 сорт	450	1300	86	33	-	-	48	44	55	22
сіль кухонна	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-
риб'ячий жир	16	410	-	16	-	-	1,1	1	650	220
кісткове борошно	17	228	5	2	0,5	-	34	21	-	-
тетравіт*	3 мг	-	-	-	-	-	-	-	-	-
катозал**	3 мл	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього міститься в раціоні	1394	9725	202,4	97,2	309,2	12,7	109,5	93,4	4045	299
± до норми	-	+560	-0,6	+52,2	- 53,8	-11,3	+3,9	+5,4	+45	+19

Примітка (тут і далі): *Тетравіт (1 таблетка містить 3 мг вітаміну В1 та 3 мг вітаміну В2);

**Катозал містить у складі бутафосфан 10 г на флакон 100 мл.

Таблиця 2. Раціон годівлі собак у період спокою, жива вага 28–32 кг

Склад раціону	К-ть корму, г	Міститься в раціоні								
		енергія, кДж	білок, г	жир, г	легкоперетравні вуглеводи, г	клітковина, г	Са, г	Р, г	Віт. А, мг	Віт. Д, мг
Норма		6800	130	42,2	270	21	77	63,0	3300	260
серце	210	723	30,2	6,5	5,5	-	1,5	22	910	33
легені	190	750	24	6,0	4,6	-	2	9,1	680	22
молоко	250	250	9,2	9,2	14,8	-	14,6	5,6	290	25
крупя ячмінна	280	2600	31	3,3	212	9,6	12,9	10,1	455	-
картопля	50	250	1,5	0,1	20,2	1,2	0,6	3,3	-	-
морква	70	100	1,2	0,1	7	1,7	3,9	4,2	420	-
буряк столовий	70	121	1,3	-	11,5	1	2,1	2,7	-	-
риб'ячі голови	210	940	29	14	-	-	5,9	3,8	105	42
сіль кухонна	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-
риб'ячий жир	16	410	-	16	-	-	1,1	1	650	220
кісткове борошно	17	228	5	2	0,5	-	34	21	-	-
тетравіт*	3 мг	-	-	-	-	-	-	-	-	-
катозал**	3 мл	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього міститься в раціоні	1384	6372	132,4	57,2	276,1	13,5	78,6	82,8	3510	342
± до норми	-	-428	+2,4	+19,4	+6,1	-7,5	+1,6	+19,8	+210	+82

цьому не слід підгодовувати цуценя в перервах між їдою. Ласощі використовують як заохочення за хорошою поведінку та виконані команди у процесі навчання.

Цуценя має повністю спустошувати свою мисочку протягом 10–15 хвилин. Не можна допускати перегодовування. Собака повинен споживати таку кількість поживних речовин, яка їй необхідна для її нормального розвитку, росту. Калорійність раціону має покривати енергетичні витрати. Найкращим показником правильно підбраного раціону є зовнішній вигляд цуценя, ступінь його вгодованості та активності.

Якщо собака залишає частину корму у мисці необхідно зменшити об'єм порцій. Цуценят, починаючи з 30 денного віку годують не менше 5–6 разів. У віці 3–4 місяці кратність годівлі зменшують до 3–4 даванок, а 5–6 місяців годують 2–3 рази.

Режим та техніка годівлі лактуючих сук. Народження цуценят дуже радісний, а й водночас відповідальний момент у житті собаки. У перші дні життя основним кормом для цуценят є молоко та молозиво. Саме з цієї їжею цуценята отримують усі необхідні поживні речовини, які необхідні для їх росту та розвитку. Вперше після щеніння собаку годують через 6–8 годин. Необхідно забезпечити самкам вільний доступ до води.

Після народження цуценят необхідно зберігати обсяг порцій, який отримувала самка до пологів. Раціон харчування має бути збалансованим, містити необхідну кількість макро- та мікроелементів, вітамінів. обов'язково потрібно стежити за станом собаки та перебігом травлення.

Відразу після щеніння раціон має бути легкозасвоюваний та поживний. Основу раціону годуючої самки повинні становити молочні і кисломолочні продукти. М'ясо дають тільки відварне. Перші десять днів добовий об'єм корму має бути на 15% більшим, ніж до щеніння. Самка повинна із задоволенням з'їдати запропоновану порцію і не залишати в мисці корм, якщо собака постійно залишає корм, порції та частоту годівлі зменшують.

Калорійність та енергетична цінність раціону має відповідати змінам кількості молока, яке виробляється організмом. Дуже важливо, щоб в організм собаки надходили вітаміни. Лактуючих самок годують 4–5 разів на добу, при цьому дотримуються режиму годівлі. Найкраще сук годувати за кілька хвилин після годівлі цуценят. Після того, як у собаки повністю відновляться функції ШКТ, можна поступово вводити до раціону вітамінні та мінеральні добавки.

По мірі росту цуценят, після того, як малюки починають отримувати прикорм, кількість годівель та обсяг порцій для самок поступово скорочують, при цьому не знижуючи їхню калорійність. Щоб повністю припинити період лактації, самку добу витримують на голодній дієті. Можна давати невелику кількість води.

Фахівці не рекомендують давати собакам бобові (боби, квасолу, сочевицю), картопля, тому що вони погано засвоюються і можуть спровокувати здуття живота. Кілька разів на місяць, якщо собака виявляє інтерес, можна давати кілька сирих картоплин середнього розміру. З бобових можна додавати до їжі соєве борошно. Бобові можуть стати причиною метеоризму і дуже погано засвоюються ШКТ собаки.

Незалежно від породи та віку, собакам заборонено давати будь-які солодощі, свіжу здобу, сиру рибу, свиняче м'ясо та кістки, гостру, копчену, пересолену їжу, жирні сири, несвіжі, неякісні продукти. Їжа повинна бути завжди свіжою та прогрітою до кімнатної температури.

Цуценят і собакам в жодному разі не можна давати гарячу їжу, прокислі продукти, або корм, який тривалий час перебував у мисці. Не варто також давати вихованцю їжу прямо з холодильника. Незважаючи на думку, що собакам потрібно постійно давати кістки, саме кістки у великій кількості можуть спричинити загибель собаки. Під заборону трубочасті та варені кістки, оскільки вони можуть стати причиною закупорки органів шлунково-кишкового тракту, стати причиною непрохідності або закупорки кишечника. Кістки у великій кількості можуть стати причиною пошкодження кісткової емалі і призвести до швидкого сточування зубів.

Не можна постійно годувати собаку макаронними виробами, оскільки, крім енергетичної цінності, жодної користі для собак вони не приносять. А ось солодощі та цукор для собак під найсуворішою заборону. З раннього віку собака не повинна споживати солодощі. Це призводить до порушення метаболізму, ендокринних захворювань, ожиріння, цукрового діабету [15, с. 183–185; 16, с. 13].

Також провели розрахунок економічної ефективності у раціонах службових собак за 30 днів за цінами 2023 року з розрахунку на 1 голову.

У таблиці 3 наведені витрати кормів собаками у період виконання службових обов'язків.

Дані таблиці свідчать, що найбільш витратними з продуктів для собак є м'ясо та риба. Саме вони становлять основу затрат у годівлі службових собак –1780, 5 гривень.

Таблиця 3. Витрати кормів собаками у період виконання службових обов'язків

Найменування кормів	Витрати кормів за період досліджень, кг	Кошторис вартості продуктів, грн.
м'яса яловичини 2 категорії	9,6	9,6 кг*80=768
крупа вівсяна	11,4	11,4 кг*13=148,2
картопля	15	навч. лаб. кінології
морква	21	навч. лаб. кінології
буряк столовий	21	навч. лаб. кінології
риба морська, 2 сорт	13,5	13,5*75=1012,5
сіль кухонна (кг)	4,5	4,5*18=81
риб'ячий жир (кг)	4,8	4,8*88=422,4
кісткове борошно (кг)	5,1	5,1*48=244,8
тетравіт* (мг)	90	0,90*45=40,5
катозал** (мл)	90	0,90*60=54
Всього, грн.	-	2771,4

У таблиці 4 наведені витрати кормів собаками у період спокою.

Як свідчать дані таблиці, загальні витрати на одну тварину у період спокою склали 1920,3 гривень, що на 851,1 гривень менше, ніж у собак при виконанні службових обов'язків.

Таблиця 4. Витрати кормів собаками у період спокою

Найменування кормів	Витрати кормів за період досліджень, кг	Кошторис вартості продуктів, грн.
серце	6,3	6,3*68=428,4
легені	5,7	5,7*52=296,4
молоко	7,5	навч. лаб. тварин.
крупа ячмінна	8,4	8,4*12=100,8
картопля	15	навч. лаб.кінології
морква	21	навч. лаб.кінології
буряк столовий	21	навч. лаб.кінології
риб'ячі голови	6,3	6,3*40=252
сіль кухонна (кг)	4,5	4,5*18=81
риб'ячий жир (кг)	4,8	4,8*88=422,4
кісткове борошно (кг)	5,1	5,1*48=244,8
тетравіт* (мг)	90	0,90*45=40,5
катозал** (мл)	90	0,90*60=54
Всього, грн.		1920,3

Висновки і перспективи подальших досліджень. Неправильна годівля може призвести до уповільнення росту та розвитку собак, послаблення імунних та захисних сил, спровокувати захворювання, пов'язані з обміном речовин в організмі тварин. До режиму та техніки годівлі потрібно привчати собак з перших днів.

При аналізі раціону для собак у період виконання службових обов'язків, було відмічено, що у надлишку знаходяться наступні показники: обмінна енергія (+560 кДж), жир (+52,2 г), не вистачає легкоперетравних вуглеводів (-53,8 г), а також сирі клітковини (-11,3 г).

У період спокою у раціоні не вистачало енергії – 428 кДж, клітковини – 7,5 г. У надлишку жир – 19,4 г, фосфор – 19,8 г та вітамін Д – 82 мг.

Режим та техніка годівлі собак відповідають загальноприйнятим вимогам. Дорослі собаки їдять 2 рази на добу, лактуючі самки 3–4 рази, цуценята від 5–6 до 2 разів на добу.

При розрахунках витрат було встановлено, що найбільш затратними з продуктів для собак є м'ясо та риба при виконанні службових обов'язків. Саме вони становлять основу витрат у годівлі службових собак – 1780,5 гривень. У період спокою загальні витрати на одну тварину склали 1920,3 гривень, що на 851,1 гривень менше, ніж у собак при виконанні службових обов'язків.

У перспективі плануємо проаналізувати особливості відбору та використання собак для розшукової служби.

Список використаних джерел

1. Алконов Д. І. Клінічні симптоми та гематологічні показники за виразкової хвороби у собак. Матеріали 24-ї науково-практичної конференції магістрів та бакалаврів «Актуальні проблеми ветеринарної медицини в забезпеченні здоров'я тварин (20 грудня 2021). Житомир Полісся, 2021. С. 90–91.
2. Бондаренко В. Д. Мисливська кінологія: підручник. Львів Афіша, 2002. С. 34–67.
3. Букатевиц Ю. В. Собаківництво. Київ, 1993. С. 34–46.
4. Бурлака В. А., Павлюк Н. В., Степаненко В. М. Кінологія: утримання та годівля собак, навч. посіб. Житомир Волинь, 2004. С. 56–79.
5. Вибір і виховання щеняти. Київ: Вид-во Дельта, 2001. С. 55–64.
6. Гейц А. Екстер'єр і інтер'єр службових собак. Полювання і мисливське господарство, 2002. 76 с.
7. Гиль М. І., Коновалов О. В. Дресирування собак: навчальний посібник. Одеса: ОДАУ, 2011. С. 131–167.
8. Дьяченко Н. П. Життя собаче. Вибір, виховання, дресирування. Фенікс, 2004. С. 111–123.
9. Кінологія: утримання собак. Методичні рекомендації для проведення лабораторно практичних занять. Житомир 2004. С. 56–62.
10. Кінологія: нормована годівля собак. Методичні рекомендації для проведення лабораторно практичних занять. Житомир. 2004. С. 62–104.
11. Основи кінології навч. посіб. В.В. Чмелюк та ін. Ун-т державної фіскальної служби України. Ірпінь 2019. С. 23–39.
12. Охорона та захист державного кордону в умовах загострення воєнно-політичної обстановки підручник В. О. Назаренко, В. М. Серватюк, О. В. Блященко та ін. Хмельницький, 2016. С. 23–58.
13. Основи охорони державного кордону прикордонними нарядами: навч. посіб. Хмельницький: Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, 2014. С. 13–32.
14. Основи підготовки інспекторів-кінологів зі службовими собаками до пошуку вибухових речовин, зброї, боєприпасів навчально методичний посібник А. О. Афанасьєв, С. В. Серховець. Хмельницький: Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, 2014. С. 16–21.

15. Лукьянчук Б. Р. Режим та техніка годівлі собак. Наукові здобутки у вирішенні актуальних проблем виробництва і переробки продукції тваринництва. Збірн. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених та здобувачів освіти (15 грудня 2023 року). Житомир, 2023 С. 183–185.

16. Rasha E. Abdelkader, Ahmed F. Ahmed, Sary Kh. Abd-elghaffar, Mohamed Semieka 2023. Comparison of Four Gastrostomy Closure Techniques in Dogs. *Journal of advanced Veterinary Research*. Vol 13, № 5. <https://www.advetresearch.com/index.php/AVR/article/view/1219> (SCOPUS).

Mamchenko V. Yu.

*Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor at the Department of Feeding, Animal Breeding and Biodiversity Conservation,
Institute of Higher Education “Poliski National University”
Zhytomyr, Ukraine
E-mail: 79mamchenko@gmail.com
ORCID: 0000-0002-7208-6363*

Kobernyuk V. V.

*Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor at the Department of Feeding, Animal Breeding and Biodiversity Conservation,
Institute of Higher Education “Poliski National University”
Zhytomyr, Ukraine
E-mail: kobernukvera@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7037-8269*

Trokhymenko V. Z.

*Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor at the Department of Processing Technologies and Quality of Animal Husbandry Products,
Institute of Higher Education “Poliski National University”
Zhytomyr, Ukraine
E-mail: trohimenkovita@ukr.net
ORCID: 0000-0002-1763-3141*

Kovalchuk T. I.

*Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor at the Department of Processing Technologies and Quality of Animal Husbandry Products,
Institute of Higher Education “Poliski National University”
Zhytomyr, Ukraine
E-mail: tanyana72@ukr.net
ORCID: 0000-0002-8682-3280*

Lavrynyuk O. O.

*Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor at the Department of Feeding, Animal Breeding and Biodiversity Conservation,
Institute of Higher Education “Poliski National University”
Zhytomyr, Ukraine
E-mail: Oksana_lavren@ukr.net
ORCID: 0000-0003-3145-3689*

TECHNIQUES OF FEEDING DOGS IN THE CONDITIONS OF THE EDUCATIONAL LABORATORY OF CYNOLGY

Abstract

The article analyzes the mode and technique of feeding dogs in the conditions of a cynology training laboratory, taking into account economic efficiency.

The dog's diet should include food with a high content of proteins, fats, carbohydrates, minerals and vitamins. When replacing meat with by-products in the diet, their number increases by 40–55%, depending on the calorie content. Meat can be replaced with the same amount of fish.

When analyzing the ration for dogs during the performance of official duties, it was noted that the following indicators are in excess: exchangeable energy (+560 kJ), fat (+52.2 g), not enough easily digestible carbohydrates (–53.8 g), as well as crude fiber (–11.3 g). All other indicators are normal. A one-time ration of fodder was 1394 grams. During the resting period, the diet lacked energy 428 kJ, fiber 7.5 g. In excess, fat 19.4 g, phosphorus 19.8 g, and vitamin D 82 mg. The one-time supply of fodder was 1384 grams.

The mode and technique of feeding dogs meet generally accepted requirements. An adult dog in laboratory conditions is fed twice a day, with an interval of 11–12 hours. Food is given to the dog after a walk. Sedentary dogs are fed 1 time in the morning, but it is better to divide the daily diet into 2 meals. This will help reduce the load on the gastrointestinal tract.

Puppies, starting from the age of 30 days, are fed at least 5–6 times. At the age of 3–4 months, the frequency of feeding is reduced to 3–4 doses, and at 5–6 months, they are fed 2–3 times.

Lactating females are fed 4–5 times a day, while observing the feeding regime. It is best to feed bitches a few minutes after feeding the puppies.

The costs of rations of service dogs for 30 days were also calculated at the prices of 2023 based on 1 head.

The obtained data indicate that the most expensive products for dogs are meat and fish.

Key words: feeding mode, feeding technique, service dogs, diet, and maintenance of dogs.

References

1. Alkonov, D.I. (2021). Klinichni symptomy ta ghematologhichni pokaznyky za vyrzkovoi khvoroby u sobak [Clinical symptoms and hematological indicators of peptic disease in dogs]. Materialy 24-i naukovo-praktychnoi konferencii maghistriv ta bakalavriv "Aktualni problemy veterynarnoi medycyny v zabezpechenni zdorovia tvaryn (20 ghrudnia 2021) [Materials of the 24th scientific-practical conference of masters and bachelors Current Issues in Veterinary Medicine for Animal Health (December 20, 2021)]. Zhytomyr: Polissia, 90–91 [in Ukrainian].
2. Bondarenko, V.D. (2002). *Myslyvska kinologhiia [Hunting cynology]*. Lviv: Afisha [in Ukrainian].
3. Bukatevych, Iu.V. (1993). *Sobakivnyctvo [Dog breeding]*. Kyiv: Vyd. Delta [in Ukrainian].
4. Burlaka, V.A., Pavliuk, N.V., & Stepanenko, V.M. (2004). *Kinologhiia: utrymannia ta ghodivlia sobak: navchalnyi posibnyk [Cynology: keeping and feeding dogs: study guide]*. Zhytomyr: Volyn [in Ukrainian].
5. Vybir i vykhovannia shheniaty (2001). [Choosing and raising a puppy]. Kyiv: Vyd. Delta, pp. 55–64 [in Ukrainian].
6. Gheic, A. (2002). Eksterier i interier sluzhbovykh sobak [Exterior and interior of service dogs]. *Poliuvannia i myslyvske ghospodarstvo [Hunting and game management]*, 76–78 [in Ukrainian].
7. Ghyl, M.I., & Konovalov, O.V. (2011). *Dresyruvannia sobak: navchalnyi posibnyk [Dog training: study guide]*. Odesa: ODAU [in Ukrainian].
8. Diachenko, N.P. (2004). *Zhyttia sobache. Vybir, vykhovannia, dresyruvannia [Dog's life. Selection, upbringing, training]*. Feniks, pp. 111–123 [in Ukrainian].
9. Kinologhiia: utrymannia sobak (2004). [Cynology: keeping dogs]. *Metodychni rekomendacii dlia provedennia laboratorno praktychnykh zaniat [Methodical recommendations for conducting laboratory-practical classes]*. Zhytomyr, pp. 56–62 [in Ukrainian].
10. Kinologhiia: normovana ghodivlia sobak (2004). [Cynology: standardized dog feeding]. *Metodychni rekomendacii dlia provedennia laboratorno praktychnykh zaniat [Methodical recommendations for conducting laboratory-practical classes]*. Zhytomyr, pp. 62–104 [in Ukrainian].
11. Chmeliuk, V.V. (2019). *Osnovy kinologhiii: navchalnyi posibnyk [Basics of cynology: study guide]*. Odesa: ODAU [in Ukrainian].
12. Nazarenko, V.O., Servatiuk, V.M., & Bliashenko, O.V. (2016). *Okhorona ta zakhyst derzhavnogho kordonu v umovakh zaghostrennia voienno-politychnoi obstanovky [Protection and defense of the state border in conditions of aggravation of the military-political situation]*. Khmelnytsky, pp. 23–58 [in Ukrainian].
13. *Osnovy okhorony derzhavnogho kordonu prykordonnymy nariadamy (2014)*. [Basics of guarding the state border by border patrols]. Khmelnytsky, pp. 13–32 [in Ukrainian].
14. Afanasiev, A.O., & Serkhovec, S.V. (2014). *Osnovy pidghotovky inspektoriv-kinologhiv zi sluzhbovymy sobakamy do poshuku vybukhovykh rechovyn, zbroii, boieprypasiv [Basics of training inspectors-cynologists with service dogs for the search for explosive substances, weapons, ammunition]*. Khmelnytsky: Vydavnytstvo Natsionalnoi akademii prykordonnoi sluzhby Ukrainy imeni B. Khmelnytskoho [in Ukrainian].
15. Lukianchuk, B.R. (2023). Rezhym ta tekhnika ghodivli sobak. Naukovi zdobutky u vyrishenni aktualnykh problem vyrobnyctva i pererobky produktsii tvarynnyctva [Feeding regime and technique for feeding dogs. Scientific achievements in solving current problems of production and processing of livestock products]. Zbirnyk mater. Vseukr. nauk.-prakt. konf. molodykh vchenykh ta zdobuvachiv osvity (15 ghrudnia 2023 roku) [All-Ukrainian scientific-practical conference of young scientists and educationalists (December 15, 2023)]. Zhytomyr, pp. 183–185 [in Ukrainian].
16. Rasha, E., Abdelkader Ahmed, F., Ahmed, Sary Kh. Abd-elghaffar, Mohamed Semieka 2023. Comparison of Four Gastrointestinal Closure Techniques in Dogs. *Journal of advanced Veterinary Research*. Vol 13, № 5. <https://www.advvetresearch.com/index.php/AVR/article/view/1219> (SCOPUS).